

Sygn. akt VIII Ga 17/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 stycznia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VIII Wydział Gospodarczy w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Elżbieta Kala

po rozpoznaniu w dniu 24 stycznia 2014 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

sprawy z powództwa: **(...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w B.**

przeciwko: **(...) w T.**

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez pozwaną od wyroku Sądu Rejonowego w Bydgoszczy

z dnia 30 sierpnia 2013 r., sygn. akt VIII GC 954/13 upr

1. oddała apelację
2. zasądza od pozwanej na rzecz powoda kwotę 600 zł. (sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego

Sygn. Akt VIII Ga 17/14

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 18 kwietnia 2013 r. powód (...) Sp. z o.o. wniósł o zasądzenie od pozwanej (...) kwoty 6000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według końcowego zestawienia, a w razie jego braku według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powód podał, że jest użytkownikiem wieczystym nieruchomości położonej w T. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Toruniu prowadzi księgę wieczystą nr (...), a także właścicielem budynku stanowiącego odrębny od gruntu przedmiot własności. Na podstawie umowy najmu z dnia 3 stycznia 2012 r. pozwana przyjęła od powoda do użytkowania cały budynek z zastrzeżeniem, iż będzie on wykorzystywany przez najemcę na działalność edukacyjną. Umowa została zwarta na czas określony do dnia 30 września 2015 r. Zgodnie z umową pozwana była zobowiązana do zapłaty miesięcznego czynszu najmu „z góry” na podstawie faktury wystawionej przez powoda. W dniu 12 grudnia 2012 r. pozwana zapłaciła powodowi kwotę 18600 zł. Do zapłaty pozostała kwota 6000 zł. Powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 6000 zł, a pozwana nie spełniła żądania powoda.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 22 kwietnia 2013 r., sygn. akt VIII GNc 2555/13 Sąd Rejonowy w Bydgoszczy orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

Sprzeciw od powyższego orzeczenia wniosła pozwana domagając się oddalenia powództwa w całości i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Nadto pozwana podniosła zarzut potrącenia kwoty 6000 zł wynikającej z rachunku nr (...) z dnia 22 listopada 2012 r.

W uzasadnieniu sprzeciwu pozwana przyznała, że w dniu 1 września 2012 r. powód zawarł z nią umowę podnajmu pomieszczeń znajdujących się w budynku położonym w T. przy ul. (...), a umowa została zawarta na czas nieokreślony. Na podstawie tej umowy powód był zobowiązany uiszczać miesięczny czynsz w wysokości 2000 zł. Dalej pozwana wskazała, że w dniu 22 listopada 2012 r. wystawiła powodowi rachunek nr (...) tytułem czynszu za miesiące: wrzesień, październik i listopada 2012 r. Pozwana otrzymała od powoda fakturę nr (...) na kwotę 24600 zł. Pozwana w dniu 12 grudnia 2012 r. zapłaciła powodowi kwotę 18600 zł. W tytule przelewu zamieszczono zapis: „zapł. wynajem (...) minus rach. (...)” Tym samym pozwana dokonała potrącenia należnego jej czynszu z kwoty, którą miała do zapłacenia powodowi na podstawie wskazanej faktury. Pozwana otrzymała od powoda wezwanie do zapłaty, lecz z uwagi na dokonane potrącenie pozostawiła to wezwanie bez odpowiedzi.

Zaskarżonym wyrokiem z dn. 30 sierpnia 2013 r. Sąd rejonowy w Bydgoszczy zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwoty 6000 zł. z ustawowymi odsetkami od dnia 31 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty i zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 1517 zł. tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sąd Rejonowy ustalił, że w dniu 3 stycznia 2012 r. strony zawarły umowę na podstawie której powód będący użytkownikiem wieczystym nieruchomości położonej w T. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Toruniu prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz właścicielem budynku stanowiącego odrębny od gruntu przedmiot własności oddał pozwanej w najem cały budynek znajdujący się na terenie wskazanej nieruchomości. W zamian pozwana zobowiązała się płacić powodowi czynsz najmu w wysokości 20000 zł netto miesięcznie wraz z podatkiem VAT. Pozwana zobowiązała się także ponosić opłaty związane z korzystaniem z mediów. Umowa została zwarta na czas określony do dnia 30 września 2015 r.

W dniu 1 września 2012 r. strony zawarły umowę na podstawie, której pozwana oddała powodowi w najem pomieszczenie biurowe zlokalizowane na parterze budynku oznaczone nr (...), salę lekcyjną zlokalizowaną na I piętrze oznaczoną nr 11, cztery sale lekcyjne z wyposażeniem pozwalającym na organizację zajęć lekcyjnych dla 30 osób. W zamian powód zobowiązał się płacić pozwanej czynsz w wysokości 20000 zł netto miesięcznie wraz z podatkiem VAT. Umowa została zwarta przez strony na czas nieoznaczony.

W dniu 22 listopada 2012 r. pozwana obciążyła powoda rachunkiem nr (...) na kwotę 6000 zł tytułem czynszu za najem pomieszczeń za miesiące: wrzesień, październik i listopada 2012 r. Na rachunku oznaczono termin zapłaty tej wierzytelności do dnia 30 listopada 2012 r. Rachunek został przyjęty i podpisany przez powoda.

W dniu 6 grudnia 2012 r. powód wystawił fakturę VAT nr (...) na kwotę 24600 zł tytułem czynszu za miesiąc grudzień 2012 r. Na fakturze oznaczono termin zapłaty tej wierzytelności do dnia 12 grudnia 2012 r.

W dniu 11 grudnia 2012 r. powód zapłacił pozwanej kwotę 6000 zł tytułem należności z rachunku nr (...).

W dniu 12 grudnia 2012 r. pozwana zapłaciła powodowi kwotę 18600 zł. W tytule przelewu zamieszczono zapis: „zapł. wynajem (...) minus rach. (...)”

Powód wzywał pozwaną do zapłaty kwoty 6000 zł tytułem reszty należności z tytułu faktury nr (...). Pozwana nie zareagowała na żądanie powoda.

Następnie Sąd Rejonowy zważył, że przy ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego Sąd miał na uwadze treść art. 233 § 1 k.p.c., zgodnie, z którym Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału.

Sąd Rejonowy stwierdził też, że w świetle art. 207 § 3 k.p.c. całkowicie niezrozumiałe jest zgłoszone przez pozwaną do protokołu na rozprawie w dniu 30 sierpnia 2013 r. zastrzeżenie odnośnie podstaw złożenia przez stronę powodowa pisma z dnia 22 lipca 2013 r.

Z kolei zgodnie art. 217 § 1 i 2 k.p.c. zdaniem Sądu Rejonowego słusznie pełnomocnik pozwanej podniósł, że wnioski dowodowe powoda zawarte w piśmie z dnia 22 lipca 2013 r. wbrew wymogowi art. 505² k.p.c. nie zostały złożone na urzędowym formularzu.

W konsekwencji Przewodniczący zarządził zwrot pisma powoda z dnia 22 lipca 2013 r.

Pełnomocnik powoda przedłożył jednak na rozprawie pismo zawierające wnioski dowodowe na urzędowym formularzu WD wraz z dowodem w postaci potwierdzenia przelewu z dnia 11 grudnia 2012 r.

Jednocześnie Sąd Rejonowy stwierdził, że przeprowadzenie dowodu z potwierdzenia przelewu z dnia 11 grudnia 2012 r. nie spowodowało przedłużenia postępowania i brak było podstaw do pominięcia tego dowodu.

W przedmiotowej sprawie nie był pomiędzy stronami sporny fakt zawarcia umowy najmu, ani fakt niezapłacenia przez pozwaną kwoty 6000 zł tytułem części należności z tytułu czynszu.

Pozwana podnosiła jednak zarzut potrącenia tej kwoty tytułem wierzytelności przysługującej jej wobec powoda z tytułu rachunku nr (...).

Sąd Rejonowy zważył, iż w myśl art. 659 § 1 k.c. przez umowę najmu wynajmujący zobowiązuje się oddać najemcy rzecz do używania przez czas oznaczony lub nie oznaczony, a najemca zobowiązuje się płacić wynajmującemu umówiony czynsz. Najem jest umową konsensualną, wzajemną i odpłatną. Podstawowym obowiązkiem najemcy (pозwanej) było więc płacenie czynszu za najem, a prawidłowe wykonanie tego zobowiązania przez dłużnika może nastąpić jedynie przez spełnienie świadczenia w całości we właściwym czasie. W przeciwnym wypadku, najemca popadnie w zwłokę wobec właściciela lokalu, który jako wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik (najemca lokalu) odpowiedzialności nie ponosi (art. 481 § 1 k.c.).

Odnośnie zaś podniesionego przez pozwaną zarzutu potrącenia Sąd Rejonowy wskazał, że w myśl art. 498 § 1 k.c. gdy dwie osoby są jednocześnie względem siebie dłużnikami i wierzycielami, każda z nich może potrącić swoją wierzytelność z wierzytelności drugiej strony, jeżeli przedmiotem obu wierzytelności są pieniądze lub rzeczy tej samej jakości oznaczone tylko co do gatunku, a obie wierzytelności są wymagalne i mogą być dochodzone przed sądem lub przed innym organem państwowym.

Potrącenie jest jednostronną czynnością prawną, oświadczeniem woli uprawnionego, złożonym z zachowaniem warunku przewidzianego art. 61 k.c., które powinno czynić zadość wymaganiom przewidzianym w prawie materialnym, w odniesieniu do określonych w nim przesłanek i skutków. Spełnia ono funkcję zapłaty, egzekucji i zabezpieczenia, nie wymaga zgody osoby, do której jest kierowane. Prowadzi ono do zaspokojenia potrącającego i zarazem jego wierzyciela w definitywny sposób, do wysokości niższej wierzytelności oraz zapewnia realizację obu wierzytelności.

Zgodnie z art. 498 § 1 k.c., do warunków dokonania potrącenia należą wzajemność i jednorodność obu wierzytelności, wymagalność oraz zaskarżalność (możliwość dochodzenia przed sądem lub przed innym organem państwowym). Swoboda wyboru formy zgłoszenia zarzutu potrącenia (art. 60 k.p.c.) i podleganie jedynie ogólnym wymaganiom dotyczącym zarzutów, nie oznacza jednak dowolności w jego formułowaniu. Poza wymienionym już wymogiem oświadczenia o potrąceniu pozwany powinien zindywidualizować swoją wierzytelność, skonkretyzować jej zakres przedstawiony do potrącenia z wierzytelnością powoda, wskazać przesłanki jej powstania, wymagalności i wysokości oraz dowody w celu ich wykazania. W ocenie Sądu Rejonowego pozwana w niniejszej sprawie nie złożyła oświadczenia o potrąceniu, gdyż jedynie poinformowała powoda poprzez zamieszczenie zapisu w treści przelewu z dnia 12 grudnia 2012 r., że zapłacono za wynajem (...) minus rachunek (...). Pozwana w przekonaniu, że dokonuje potrącenia pomniejszyła zapłatę należności powoda z tytułu faktury nr (...) o kwotę 6000 zł z tytułu rachunku nr (...), zamieszczając stosowną informację w tytule przelewu.

Tymczasem potrącenie dokonuje się przez oświadczenie złożone drugiej stronie. Oświadczenie to ma charakter prawnokształtujący, gdyż bez niego – mimo współzaistnienia ustawowych przesłanek potrącenia (art. 498 § 1 k.c.) – nie dojdzie do wzajemnego umorzenia wierzytelności. Sąd Rejonowy przywołał orzeczenie Sądu Najwyższego, w którym wskazał on, że techniczne zaksięgowanie środków własnych na spłatę wierzytelności z tytułu kredytu nie może być uznane za potrącenie wierzytelności, o którym mowa w art. 498 k.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 sierpnia 2005 r., sygn. V CK 74/05, Lex nr 371461).

Wobec powyższego pozwana chcąc skutecznie potrącić wierzytelność z tytułu noty obciążeniowej z wierzytelności powoda wobec pozwanego powinna oprócz zamieszczenia powyższego zapisu w tytule przelewu złożyć także stosowne oświadczenie o potrąceniu w/w wierzytelności.

Niezależnie od powyższego pozwana nie mogła zdaniem Sądu Rejonowego złożyć skutecznie oświadczenia o potrąceniu kwoty 6000 zł z rachunku nr (...) z wierzytelnością powoda albowiem powód w dniu 11 grudnia 2012 r. zapłacił jej przedmiotową należność.

Z kolei złożony w sprzeciwie zarzut potrącenia był nieskuteczny wobec wcześniejszego dokonania przez powoda zapłaty należności przedstawionej do potrącenia.

W niniejszej sprawie pozwana nie zapłaciła powodowi całego czynszu najmu, więc popadła wobec powoda w zwłokę ze spełnieniem tego świadczenia (art. 476 k.c.). W tej sytuacji powód mógł domagać się od pozwanej zapłaty reszty czynszu oraz odsetek za zwłokę.

Mając powyższe na uwadze Sąd na podstawie art. 659 k.c. zasądził od pozwanej na rzecz powoda kwotę 6000 zł.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku złożyła pozwana, zaskarżając go w całości i wnosząc o oddalenie powództwa w całości na podstawie zgromadzonego przez Sąd I instancji materiału dowodowego, ewentualnie, w przypadku uznania konieczności uzupełnienia materiału dowodowego, o uchylenie kwestionowanego rozstrzygnięcia oraz o przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wniosła też o zasądzenie kosztów postępowania za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, od powoda na rzecz pozwanego.

Orzeczeniu Sądu I instancji pozwana zarzuciła :

rażące naruszenie przepisów postępowania, a to :

a) przepisu art. 207 § 3 zd. 1 kpc w zw. z przepisem art. 45 § 1 Konstytucji RP, poprzez zobowiązanie przez przewodniczącego Sądu do złożenia pisma przygotowawczego w sprawie przed rozpoczęciem rozprawy tylko strony powodowej,

b) przepisu art. 207 § 3 zd. 1 kpc w zw. z przepisem art. 45 § 1 Konstytucji RP, poprzez bezpodstawne (i nieuzasadnione nie wyrażenie zgody na ustosunkowania się strony pozwanej do pisma złożonego przez stronę powodową, czym naruszone zostało prawo pozwanego do bezstronnego Sądu,

c) naruszenie przepisu art. 207 § 3 zd. 2 kpc poprzez dopuszczenie do złożenia przez powoda pisma, zawierającego nowe twierdzenia i dowody w toku sprawy, mimo iż Sąd nie wydał w tej sprawie stosownego postanowienia,

d) naruszenie przepisu art. 207 § 6 kpc w zw. z przepisem art. 45 § 1 Konstytucji RP, poprzez dopuszczenie do złożenia spóźnionych twierdzeń i dowodów, pomimo tego że składający owe twierdzenia i wnioski dowodowe powód, w żaden

sposób nie uprawdopodobnił potrzeby ich złożenia, a uniknięcie zwłoki w rozpoznaniu sprawy Sąd ten osiągnął poprzez bezpodstawną i nieuzasadnioną odmowę umożliwienia stronie pozwanej odniesienia się do przyjętych spóźnionych twierdzeń i wniosków, czym naruszył prawo tej strony do bezstronnego, rzetelnego rozpoznania sprawy,

błędy w ustaleniach faktycznych, będące konsekwencją rażącego naruszenia przepisów postępowania,

poprzez bezpodstawne przyjęcie, iż w dniu 11 grudnia 2012 r., w następstwie złożenia dyspozycji ,

zapłaty z rachunku bankowego powódki kwoty 6.000 zł., nastąpiła zapłata należności powódki względem pozwanej, a w konsekwencji nie istniała po stronie pozwanej w momencie dokonywania potrącenia wierzytelność nadająca się do potrącenia,

na wypadek uznania, mimo rażącego naruszenia przepisów postępowania przez Sąd I instancji oraz dokonania w wyniku tego błędnych ustaleń faktycznych, podnoszę zarzut naruszenia przepisów prawa, a to :

a) niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 454 kc poprzez bezpodstawne, niczym nie udowodnione przyjęcie, iż w dacie dokonywania przez pozwanego potrącenia, nie istniała wierzytelność nadająca się do potrącenia, wskutek przyjęcia iż wierzytelność ta przestała istnieć w następstwie złożenia dyspozycji zapłaty z konta bankowego powódki w dniu 11 grudnia 2012 r.,

b) niewłaściwe zastosowanie przepisu art. 499 kc w związku z art. 60 kc poprzez bezpodstawne przyjęcie, iż forma w jakiej strona pozwana dokonała potrącenia była nieprawidłowa.

W odpowiedzi na apelację powódka wniosła o:

1. oddalenie apelacji w całości,
2. zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu powódka stwierdziła, że Sąd Rejonowy prawidłowo ustalił fakty i na ich podstawie dokonał prawidłowej subsumcji.

Sąd Okręgowy zważył co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd I instancji dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych, a ze zgromadzonego materiału dowodowego wyprowadził poprawne wnioski. Z tych względów zaskarżone rozstrzygnięcie powinno się ostać.

Sąd Okręgowy w pełni podziela ustalenia dokonane przez Sąd Rejonowy i przyjmuje je jako własne, w związku z czym nie ma konieczności dokonywania powtórzeń w tym zakresie.

W niniejszej sprawie podstawową kwestią podlegającą ocenie było to, czy wierzytelność powoda dochodzona pozwem uległa umorzeniu wskutek potrącenia jej z wierzytelnością pozwanego, tj. wierzytelnością w kwocie 6.000 zł. z tytułu czynszu najmu, wymienioną w rachunku nr (...) (k-55 akt).

W pierwszej kolejności stwierdzić trzeba, że pozwany w sprzeciwie od nakazu zapłaty podniósł procesowy zarzut potrącenia, powołując się jednocześnie na dokonane w ocenie pozwanej potrącenie poprzez umieszczenie na poleceniu przelewu z dn. 12.12.2012 r. zapisu „zapł. wynajem (...) minus rach. (...)” (k-56 akt).

Należy zaś zauważyć, że procesowy zarzut potrącenia jest niewątpliwie związany z potrąceniem w sensie materialnoprawnym, bowiem bez dokonania potrącenia jest on nieskuteczny. W związku z tym, jeśli dojdzie do procesu o roszczenie wierzyciela wzajemnego, obrona pozwanego polega nie na zgłoszeniu zarzutu potrącenia, lecz

na podniesieniu zarzutu nieistnienia roszczenia powoda ze względu na umorzenie wierzytelności poza procesem. Zarówno wtedy, gdy oświadczenie o potrąceniu zostało złożone poza procesem, jak i wtedy, gdy złożono je łącznie z zarzutem zwykłym lub ewentualnym w procesie, skuteczność zarzutu potrącenia jako czynności procesowej jest zależna od skuteczności samego – potrącenia, jako czynność materialnoprawnej.

W ocenie Sądu Okręgowego, Sąd Rejonowy słusznie przyjął, iż pozwana nie złożyła skutecznego oświadczenia o potrąceniu. W szczególności za takie oświadczenie nie można uznać w/w zapisu na poleceniu przelewu. Pomijając okoliczność, iż dokument ten nie jest podpisany, a zwłaszcza nie jest podpisany przez osoby uprawnione do składania oświadczeń woli w imieniu pozwanego, to dodatkowo, nie wskazuje kwot wierzytelności mających być przedmiotem potrącenia.

Dlatego też, w/w zapisu na niepodpisanym przez nikogo poleceniu przelewu nie można potraktować jako oświadczenia woli o dokonaniu potrącenia. Wbrew bowiem stanowisku pozwanej, wyrażonemu w apelacji, taki zapis nie jest oświadczeniem woli, ani nie zawiera oświadczenia o woli umorzenia obu wierzytelności, gdyż nie wynika z niego jakie wierzytelności mają ulec umorzeniu. Z polecenia przelewu na k-56 nie wynika także by było ono kierowane do osób uprawnionych do drugiej strony, czyli do reprezentacji powoda. Sąd Okręgowy podziela w tym miejscu stanowisko Sądu Apelacyjnego w Szczecinie, wyrażone w wyroku z dn. 13.10.2005 r. (I ACa 324/05, OSA 2006/7/22), że wobec doniosłości skutków potrącenia, należy wykluczyć możliwość składania oświadczeń o potrąceniu w sposób dorozumiany. Dodatkowo, jak słusznie zauważył Sąd Rejonowy, wcześniej, bo 11.12.2012 r. powód zapłacił pozwanemu kwotę 6.000 zł., z którą pozwany potrącił własną wierzytelność w dn. 12.12.2012 r. Przy czym, jeżeli jak podnosi pozwana, takie oświadczenie o potrąceniu zostało złożone przez pozwaną w sprzecznie, jednocześnie z procesowym zarzutem potrącenia, to tym bardziej należało by uznać, że oświadczenie to zostało złożone w maju 2013 r., podczas gdy powód zapłacił pozwanemu kwotę 6.000 zł. w dn. 11.12.2012 r. Pozwany zaś nie zaprzeczył w toku postępowania przed sądem pierwszej instancji, zwłaszcza na rozprawie w dn. 30.08.2013 r., ani w apelacji, że taką kwotę od powoda otrzymał, a w szczególności nie podniósł zarzutu, iż w dn.12.12.2012 r. kwota ta nie wpłynęła na jego konto.

Sąd Okręgowy nie dopatrył się natomiast naruszenia przez Sąd Rejonowy wskazanych przez pozwanego w apelacji przepisów prawa procesowego, mogącego mieć wpływ na wynik sprawy. Sąd Rejonowy w uzasadnieniu zaskarżonego orzeczenia wyjaśnił bowiem podstawy dopuszczenia dowodów z dokumentów złożonych przez powoda na rozprawie w dn. 30.08.2013 r. i Sąd Okręgowy te wyjaśnienia w pełni podziela, zwłaszcza w zakresie ustalenia, że ich przeprowadzenie w żaden sposób nie wpłynęło na przedłużenie postępowania.

Mając zatem na uwadze wszystkie powyższe okoliczności, na podstawie art. 385 kpc Sąd Okręgowy oddalił apelację pozwanego i orzekł o kosztach postępowania odwoławczego.